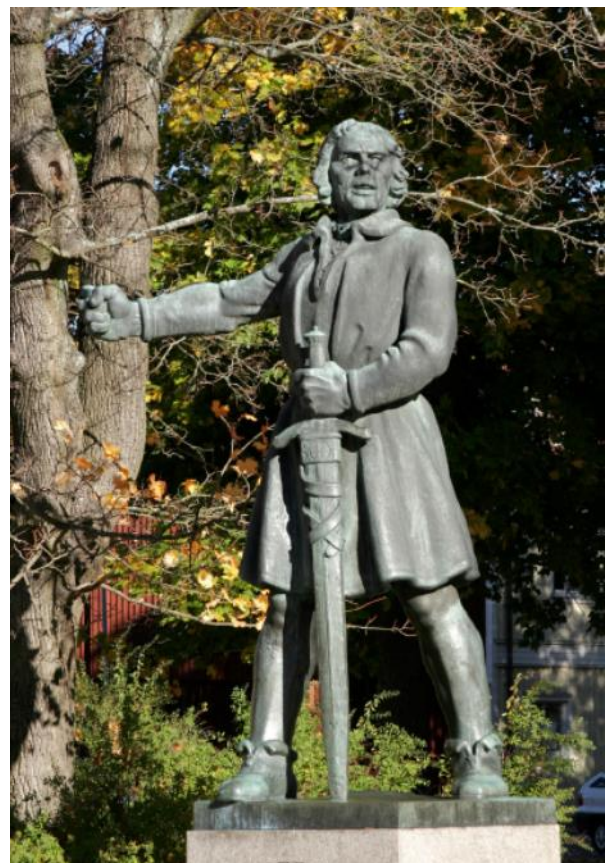

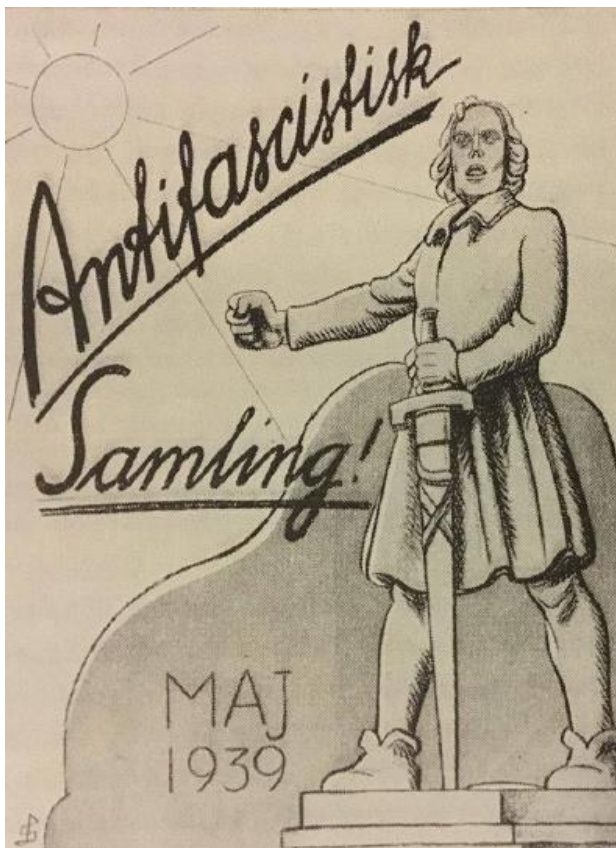
ENGELBREKT

Genom historien har Engelbrekt Engelbrekts-son framställts på olika sätt. Han var en lågadlig bergsman som på 1430-talet ledde ett uppror mot den danske unionskungen Erik. Vissa svenskar menade att kungen hade höjt skatterna alltför mycket och anställt alltför hårdföra tyska fogdar som trakasserade de svenska bönderna. I Sverige var nationalismen en av de viktiga frågorna under 1800-talet. Den började i mitten av 1800-talet i form av en skandinavism där man gärna såg tillbaka på de nordiska folkens gemensamma historia och ursprung. Senare övergick nationalismen till en mer svenskbetonad variant, där man starkare betonade just svenskarna och deras historia. Vår nationalsång, Du gamla du fria, hör till den tidigare skandinavismen, eftersom den handlar om Norden och inte Sverige. Statyn till vänster kan vi finna i Örebro och den restes år 1865.

Under 1930-talet blåste det hårda vindar runtom i Europa och Sverige. I fler och fler länder minskade det demokratiska inflytandet och i vissa länder (Tyskland, Spanien, Italien, Ryssland) blev styret mer eller mindre totalitärt. En allt starkare oro för krig spred sig allt mer när Adolf Hitler flyttade fram sina positioner, först i Tyskland och sedan i Europa. Det tycktes som att hoten kom från såväl nazism och fascism som kommunism. Statyn till höger restes 1935 i samband med att Arboga firade 500-årsminnet av att Engelbrekt valdes till rikshövitsman just i Arboga.

Bilden till vänster visar samma bild – en teckning av statyn i Arboga från 1935. Här används den som ett omslag till en tidskrift som heter Antifascistisk samling. Denna tidskrift kom ut i Sverige åren 1938–1940.

UPPGIFTER

1. Analysera statyerna samt teckningen till vänster med hjälp av modellen för historiebruk (se sista sidan).
2. Hur stor påverkan tror du att detta historiebruk hade i sin samtid?
3. Uppnådde man syftet med att använda historien? Motivera!
4. Försök att "översätta" statyerna samt teckningen av Engelbrekt till svenska förhållanden idag.

Den sista bilden (till höger) och texten till bilden (nästa sida) kommer från 1993 då vi ser ett nytt parti – Sverigedemokraterna (grundat 1988) använda sig av Engelbrekt i sin propaganda för en marsch mot massinvandringen i Sverige.

Gå med i:

ENGELBREKTSMARSCHEN

24/4-93

För tredje året i rad arrangerar Sverigedemokraterna en demonstration genom Stockholms gator för att manifesteras vår orubbliga kamp för Sveriges självständighet och nationella oberoende.

Engelbrekt Engelbrektsson var en frihetskämpe som stupade i kampen för att befria vårt fosterland från utländska tyranner och inkräktare. Det finns i vår tid all anledning för Sveriges folk att i Engelbrekt se en sann förebild också för den frihetskamp vårt folk nu måste ställa upp för.

I årets marsch kommer trumslagare medverka och nya partiflaggor att bäras.

Datum: Lördagen den 24 April.
 Samlingsplats: Engelbrektsplan T-bana: Östermalmstorg.
 Samlingstid: Vi samlas klockan 12:00 14:00

På kvällen kommer en större fest anordnas, ring partikansliet för mer information.

Möt oss-välkommen!

STOPP FÖR MASSINVANDRINGEN - SKICKA HEM ASYLANTERNA

Sverigedemokraterna

Bes 20085 • 104 60 Stockholm • Tel: 08-641 20 11

Därför hyllar vi Engelbrekt

Engelbrekt Engelbrektsson var en frihetshjälte som kämpade tappert för Sverige trots att han hade sina rötter i Tyskland. Engelbrekt beskrivs ofta som liten till växten men mycket uttrycksfull. Han visste vad han ville och hade goda ledaregenskaper och kanske var det just därför dalkarlarna valde honom till sin ledare.

När Engelbrekt levde, på 1400-talet, styrdes Sverige av den danske konungen Erik av Pommern. Kung Erik förde krig för Danmarks räkning och för att kunna betala vapen och soldater tog han pengar från oss svenskar genom skatter. Den danska kungen lät utländska fogdar inkassera skatterna. Dessa var mycket hårda och det finns otaliga berättelser om vad som kunde hända om man inte betalade. En av de mest hatade fogdarna var fogden över Västmanland och Dalarna, Jösse Ericksson. Det sägs att när bönderna inte kunde betala honom tog han deras häst som drog plogen och lät istället bondens hustru dra. Andra straff som kunde förekomma om man inte betalade var sexuella övergrepp på hustru och döttrar. Allt detta gjorde svenskarna arga och upproriska. De valde Engelbrekt till sin ledare och han red till Danmark för att tala med kungen. Kungen rådde honom att åka och klaga hos det svenska rådet. Det gjorde Engelbrekt och de ställde sig på hans sida då även de kände sig förtryckta av den danska konungen. När Engelbrekt kom tillbaka till Danmark för att meddela vad det svenska rådet hade sagt blev Erik arg och sa "Du klagar ständigt; gå bort och kom aldrig mer framför mina ögon".

Men vår frihetshjälte Engelbrekt och hans dalkarlar gav inte upp. Det gick inte att prata; nu skulle de ta till vapen. Vid midsommartiden 1434 brände de fogdeborgen Borganäs i Dalarna och erövrade de danska fästningarna Köping och Västerås. Därefter marscherade de in i Uppland. Folket i hela Sverige kände vilken kraft dessa män hade och de gick samman. Nu hade de möjligheten att krossa Erik av Pommern och det danska väldet. Engelbrekt fick även med sig det svenska rådet. Det tog inte ens fyra månader för Engelbrekt och hans män att återvinna nästan hela riket. Nu skulle man äntligen återinföra svensk lag och rätt!

På ett möte i Arboga 1435 valdes folkhjälten Engelbrekt till rikshövitsman. Från och med denna tid höll man riksdag i Sverige. Engelbrekt enade hela det svenska folket, alla hade de ju stridit sida vid sida mot Danmark. Det svenska folket indelades i fyra stånd: adel, präster, borgare och bönder. Vid riksdagen samlades varje stånd i var sitt rum och fattade sina beslut där.

Den 27 april 1436 mördades Engelbrekt Engelbrektsson av sin fiende Måns Bengtsson från släkten Natt och Dag. Sverige hade förlorat sin starke ledare. Men vi får aldrig glömma vår hjälte, en hjälte som behövs idag liksom då.

Om du vill läsa mer om vår befriare kan du läsa dikten "Ur Engelbrekt" av Biskop Thomas.

Analys av Engelbrektsmarschen

1. Analysera flygbladet inför Engelbrektsmarschen med hjälp av modellen för historiebruk.
2. Hur stor påverkan tror du att detta historiebruk hade?
3. Uppnådde man syftet med att använda historien? Motivera!
4. Försök att "översätta" flygbladet för Engelbrektsmarschen till ett annat sammanhang än Sverige idag! Välj själv tid och plats!
5. Hur används statsmän av andra personer i olika syften i skilda sammanhang? Jämför affischen för Engelbrektsmarschen med:
 - a) Engelbrektsstatyn från 1865
 - b) Engelbrektsstatyn från 1935
 - c) Engelbrektsteckningen från 1939

HISTORIEBRUK

Historiebruk innebär att man använder historien i något syfte, till exempel för att stärka en grups identitet, ibland på en annan grups bekostnad.

Historiebrukets tidsaspekter

För att kunna analysera historiebruk måste man identifiera tre olika tidsperioder:

- **Samtiden** (då historien brukas)
- **Dåtiden** (som historiebruket refererar till)
- **Framtiden** (som påverkas av historiebruket)

Syftet

I samtiden har den som brukar historien ett syfte. Vanligtvis vill hen påverka människor att tycka på ett visst sätt. På så sätt är nästan allt historiebruk ett slags propaganda. Detta syfte är viktigt att känna till, men något som väldigt sällan sägs i samband med historiebruket, eftersom man inte vill »varna« den man vill påverka i någon riktning. I sådana fall börjar den personen kanske tänka kritiskt om det sätt på vilket historien används.

Sambandet

Historiebruk handlar framförallt om att man försöker få samtiden att förhålla sig till dåtiden på något sätt. Den som brukar historien upprättar ett samband mellan då och nu. Poängen är att detta historiebruk dessutom ska påverka framtiden på något sätt. Sambanden kan se ut på olika sätt:

- **Likheter mellan dåtidens och nutidens människor.**
- **Skillnader mellan då och nu** (Historia används med syfte att visa hur mycket bättre/utvecklade/civiliserade vi är idag. Dagens politiker ägnar sig en hel del åt detta, genom att visa på hur illa det var innan de kom till makten.)
- **Politisk maktlegitimering** (Ett exempel är när en nytillträdd monark vill visa på de historiska rötter som hen har, oavsett om de är sanna eller inte.)
- **Identitetsskapande** (Genom att till exempel visa gamla målningar på ståtliga, mäktiga och goda vikingar – och koppla ihop dem med en senare tids människor – så kan man skynda på både identitetsskapande och nationalism.)
- **Generaliseringar** (Genom något eller några historiska »bevis« så visar man upp någonting som allmängiltigt: Ryssarna var farliga under 1700-talet och under Sovjetkommunismen, alltså är de farliga under Putin.)

Konsekvenser

Poängen med historiebruk – och all annan propaganda – är att påverka människor att tycka på ett visst sätt eller att handla i någon riktning. Konsekvenserna är på så sätt knutna till samtiden då historien används, men siktar också mot framtiden. Ibland kan det vara svårt att veta hur påverkbara människor var då historien brukades i tidigare skeden, men du kan alltid fråga dig hur effektivt just detta historiebruk skulle vara idag, för dig!

ANALYSFRÅGOR

Samtid	Dåtid	Framtid
<ul style="list-style-type: none">• <i>Vem (använder historien)?</i>• <i>När (används historien)?</i>• <i>Kontext (i vilket sammanhang)?</i>• <i>Vem är den tänkta mottagaren?</i>• <i>Vilket är syftet?</i>	<ul style="list-style-type: none">• <i>Vad/vem (används)?</i>• <i>När (hände det som används)?</i>• <i>Kontext (i vilket sammanhang)?</i>• <i>Vilka samband kan finnas mellan dåtid och nutid?</i>	<ul style="list-style-type: none">• <i>Tror du att historiebruket fick några konsekvenser i samtiden? Varför, varför inte?</i>• <i>Tycker du att det går att använda detta historiebruk idag? Varför, varför inte?</i>